

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

25. Ex Molucis in Amboinum transit, magno sui desiderio relicto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

comitatuque regio à Bernardino Sofa reducitur. Grauius pœnis Freitafius cogitur inuenis sumptus; & quicquid abstulerat reuomere, atque ipsemet vice versâ, in eisdem quas regi Aërio indiderat compedes coniectus, causam dicturus Goam deportatur. Idem nefas, eodem insignis gloriæ euentu, aliquot retrò annis in Tabarigiam regem perpetratum. Falsò maiestatis accusatus, absolutus est suffragio iudicum, pronuntiatúsque expertus impacti criminis, cuius sententiæ æquitate, Christianorum probitatem ad eò suspexit, & amauit, vt Christum professus, ad eos accesserit. Goæ Christi lanacro initiatus est; restitutus in regnum, nec diù post Ternate moriens insulâ suâ, Lusitaniam reliquit heredem. Putabat Xauerius restitutum Aërium daturum pariter Christo manus, idque apud illum strenuè agitabat: quod Regis, præsertim maximè cordati, auctoritatem, potentiam, & exemplum, multas confinium insularum secururas speraret, exceptus à barbaro humanissimè fuerat, adscitus verò in amicitiam consensione animi tam arctâ, vt eius carere præsentia vix posset, audiebat æternis de rebus horas solidas loquentem, magnâ quantum conieci dabatur approbatione. Verùm vt erat deniquè stringendus de baptismo nodus, aut astuè in verba exibat, aut ditabat aures promissis inanibus, aut difficultates, induciâsque obtendebat, vinci quandoque videbatur, sed iis conditionibus, quæ honestatem Christiani hominis dedecerent: tam gloriofi negotij nequissima remora, vxores centum, & quotquot alias flagitiosi oculi libido fuisset; vnâ tanto ex numero legere, seueritatis conserbat superuacaneæ, & argutabatur ex Theologiâ sectæ, seu potius obsecratiuitatis suæ; Christianorum, & Saracenorum cum esset idem Deus, vt quid si nihil eius intererat, nollet à Christianis vxores retineri, quas concesserat Iudæis? Post quasi resipiscens, spes datas instaurabat, aiens tanti sibi non esse rem tantulam, vt vellet propter eâ P. Francisci beneuolentiâ, & animæ suæ salute excidere. Itâ diù luctatus Christum Mahometi, spiritum carni connectere, intra sectæ infamis turpitudines hæsit, vt qui alterum pedem tenaci luto connixi extrahere, alterum altiùs demergunt. Id modò ex eo regiâ fide extortum est, si ab Lusitanis Mauri regnum in clientelam filio traderetur facturum se vt esset Christianus. Quam etiam fidem barbarus sefellit. Nam post impetratum filio id regnum, tam procul abfuit vt illum baptismo tingendum traderet, vt indè potius cruentâ insectatione vexare aggressus sit subiectos sibi Christianos, & quicquid malorum Lusitanis inferre potuit, hoc armis tum suis, tum auxiliariis, gratiarum loco retulerit. Fuit tamen Xauerij labor, si minus in Aërio felix, in duabus saltem eius sororibus, & principibus aliquot eiusdem sanguinis minimè vacuus, illos enim Christo lucratus est.

25
Ex Molucis
in Amboi-
num transit,
magno sui
desiderio re-
lictis.

25. Post hæc, tempus adesse ratus quo se locis aliis commodaret, in Amboinum soluit, hinc quidem communi Christianorum consulturus bono, illinc sociorum; quibus in Indiâ præerat, auctis que iam numeros, partes locorum, & operâ diuidi oportebat. Verùm vt est acuta inuentrix
charitas,

charitas excogitavit modum quo absens licet, praesens tamen suis Ternatensibus nunquam non adesset; atque ab iis recedens secum illos deduceret. Primum enim scripsit Malaio sermone institutionem Christianam de necessariis credendi, vivendique officiis, quam Ternatensi populo, sui loco futuram tradidit, eamque cunctis circum communicanda iussit; quod difficile dictu est quanto religionis compendio factu sit, multis enim apographis id scriptum, manibus omnium terebatur, & festis diebus conveniente in coetus plebe, praelegebatur, explicabaturque ab iis, quos esse probat divinatorum, praeter ceteros peritos; ediscebant, illud memoriter, & diu nocturne pueri concinebant, ac velut perpetua Xaverij concio omnes assidue admonebat. Selectos deinde adolescentulos, bonam animam sortitos & geniū docile, parentibus multum volentibus secum vexit erudiendos Goæ in Seminario optimis moribus, & doctrinā, ut ad suos remissi Molucenses, religionis interpretes, & magistri publice iis essent: Rebus illius Ecclesiae ita ordinatis discessum maturavit, si minus fortitū, certe quam potuit maxime secretum, ne suos in Christo filios maestissimo nuncio contristaret. Quare illis pridem salutatis, de media nocte volebat conscendere, sed cum esset eorum erga illum amor totus oculus; resci- tum, & momento vulgatum, sanctum Patrem abire, nauimque in pro- cinctu stare. Hic verò confluere in littus, & circumstare omnis generis homines, lugere, fatigare pedum, & manuum osculis, & petitione fau- starum precum; demum etiam atque etiam obsecrare, se saltem post ali- quod tempus reuideret; semoros, esto, ac velut extra orbem sitos, verum pia opis, propterea maxime egentes, quam ab vna illius in Christo libe- ralitate poterant expectare. Quibus ille vicissim intimè affectus, consolari mororem, spondere redditurum, aut missurum ad eos suo loco de sociis aliquem; ad hoc ab se nonnullos iam ex India vocatos, nunquam se fore illorum immemorè, sed semper in mente, & oculis gesturum. Nauim tandè ingressus, postremumque iis bene precatus anchoras sustulit. Tam amabili erat vir Dei sanctitate, asperitatemque erga se seueram, cum suauitate in alios summa; ita copularat, ut si fuisset iis natura pater: barbaros, syluestres, perditos, cuiuscumque modi, morisvè ij essent, omnes aequè habebat filiorum loco; in omnes transformabat sese, & assimilabat eorum cuilibet, ferendo, succurrendo, rusticitati congenitæ se aptando, vnas eorum rationes, & lucra iis memorando, ut eorum Christo salutem lucraretur.

26 Malacam nauigans, obiter substitit Amboino non quod eā quiete nauigatio leucarum sexaginta magnopere egeret, sed ex nauigijs qua- tuor praedam facturus animarum; iis Lusitani, ferè milites, & nauitæ ve- hebantur, quod genus ut vno consistat loco vbi salutis praesidia tran- quille accipiat, fortuitum est, & rarum; fauebantque tunc commodum Paschæ dies nondum planè exacti, & sacra mysteria ex officio procuran- da. Excensione facta Xaverius tuguiolum sibi in littore ex virgultis componit, hæc illi ut antè in Molucis, & in Mauro domus; humi lectus;

victus

26

In Amboino
mira agit,
absentia vi-
det, praedice
periculum
nauis.